

שמחת שלמה

מאוצרותיו המשמחים של זקנינו רבי שמחה שלמה לוין זצ"ל

גליון מספר 43, פרשת וילך-שובה תשע"ה

* * *

למעוניינים לקבל הגליון בדואר, בפקס או בדואר אלקטרוני
או להוסיף הערות והארות, מעשים והנהגות, מתורתו של זקנינו הצדיק זצ"ל:
אברהם משה רוט, פארן 1ב' ירושלים, 0527652027
דוא"ל: haravsslevin@gmail.com

* * *

הן בעודני חי עמכם ממרים הייתם עם ה' ואף כי אחרי מותי.
זהו אחד מעשרה קל-וחומר שבתורה (רש"י)

מפורסמת הקושיה, הרי יש פירכא גדולה על קל-וחומר זה, מהמעשה המובא בגמרא (סנהדרין לז) על הבריונים שהיו שכניו של רבי זירא, והיה רבי זירא מקרבם כדי שישבו בתשובה, ודעת חבריו החכמים לא היתה נוחה מכך שהוא מסביר פניו לרשעים, לאחר שנפטר רבי זירא אמרו הבריונים לעצמם: עד עתה היה רב זירא מתפלל עלינו, עתה מי יבקש עלינו רחמים, אם אין לי מי לי, וחזרו בתשובה שלימה. מבואר אם כן, שמותו של משה רבינו עשוי להיות סיבה להתעוררות וחזרה בתשובה, כי כבר נסתלק משה שהעיתר בעדם בכל עת זעם, וא"כ אפשר שדוקא בעודו חי עמם היו ממרים עם ה' ואילו לאחר מותו יתעוררו לתשובה, כשכניו של רבי זירא.

וכתב בספר 'בית יצחק' בשם הגרמ"מ רבינוביץ זצ"ל, שכוונת משה לומר שהרי כבר 'בעודני חי' הייתה לי הזדמנות לבדוק כיצד אתם תתנהגו 'לאחר מותי', שהרי בחטא העגל סברו בני ישראל שמשה מת ומזה הגיעו לחטוא בעגל, ואם כן כל שכן שכאשר באמת תדעו על מותי תמרדו בה'.

ובאופן אחר שמעתי לפרש בשם גאון אחד שיש שני סוגי רשעים, ישנם רשעים שחוטאים רק מחמת תאוותם, ועל רשעים כאלה אמרו חז"ל שהם מלאים חרטות, כי אחרי שמממש תאוותו ושוקט יצרו הוא מתחרט מאד, וירא מעונשי שמים. וישנם רשעים בעלי דעות כוזבות ואפיקורסיות, רשעים כאלו אין ליבם נוקפם ואינם מתיראים כלל מעונש.

משה רבינו חשש שיהיו ישראל ממרים בדעותיהם, שילכו אחרי אלהים אחרים וכו' כמפורש בפרשה, ובזה אין סיבה שיתעוררו לשוב בתשובה לאחר מותו, אדרבה ירגישו משוחררים יותר לעשות ככל העולה על רוחם ודעתם.

אבל שכניו של רבי זירא לא היו כופרים, אדרבה, האמינו שרבי זירא מגין עליהם בתפילתם, אלא שרדפו אחרי תאוותם, ולכן תיכף לאחר הסתלקותו של רבי זירא התחרטו והשליכו תאוותיהם מחמת יראת העונש באין מי שיגין עליהם.

ב.

אם בדורו של רבי זירא כבר לא היו הבריונים בעלי 'דעות' אלא בעלי תאוות, קל וחומר בדורנו השפל והמגושם, אף אחינו הרחוקים אינם באמת בעלי כפירה, אלא מתפתים לילך אחרי תאוותם ולתרץ זאת בדעות כוזבות, אך מפעם לפעם בעת התעוררות רוחנית, כמו בתפילת נעילה, רואים איך הכל מתעוררים לתשובה וצועקים אל ה' וקוראים 'שמע ישראל' בשעת הנעילה.

[= א"ה, שמעתי מרבי שמשון פינקוס זצ"ל שהסביר את הכבוד ליהדות שרוחשים אף הרחוקים ביותר בשעת הלווית המת ל"ע, והכל חובשים כיפה ועונים 'אמן יהא שמיה רבא', עפ"י דברי חז"ל 'כי לך תכרע כל ברך – זו שעת מיתה' שאז מתעוררת תחושת אפסיות האדם מול כוח הבורא, ממית ומחיה, והכל יראים מפניו //].

ונראה דזו כוונת חז"ל שהביא רש"י על הפסוק 'וניגש הכהן ודיבר אל העם ואמר אליהם שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על אויביכם', ודרשו חז"ל למה פתח במילים 'שמע ישראל' כדי לרמז להם, אפילו אין לכם אלא זכות 'שמע ישראל' בלבד כדאי אתם שיושיע אתכם.

והכוונה, כי בזה שאתם קוראים 'שמע ישראל' אתם מראים שבאמת רצונכם הטהור לעבוד את ה' באמת אלא שתאוותכם מתגברת עליכם.

כמו כן כאשר אנו רואים את רובו המוחלט של כלל ישראל מתכנס בשעת הנעילה בבתי כנסיות וצועק 'שמע ישראל', הרי זו עדות ברורה (אף על המיעוט שנותרו בבתיהם) ש'לא הביט אוון ביעקב ולא ראה עמל בישראל' אין כאן כפירה אמיתית חלילה אלא היסחפות אחר פיתויי היצר.

ג.

שמעתי מבן אחותי המגיד רבי שבתי יודלביץ זצ"ל שביאר בזה למה ביקש משה לאחר חטא העגל 'הראני נא את כבודך', זה שייך לכאן יותר לשעת מתן תורה ולא לאחר חטא העגל.

וביאר, על פי מה שאמרו חז"ל (ברכות ו) שהקב"ה אומר לישראל אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם, באמרוכם 'שמע ישראל' ה' אלקינו ה' אחד, אף אני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם 'ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ', וכנגד מה שישראל מניחים תפילין שכתוב בהם 'שמע ישראל.. ה' אחד' אף הקב"ה מניח תפילין שכתוב בהם 'מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ'.

על פי זה פירש ב'משך חכמה' את לשון הכתוב על המסית ומדיח לעבוד עבודה זרה 'כי ביקש להדיחך מעל ה' אלקיך', מהו 'מעל' ה'? היה לו לומר 'מעבודת' ה' וכדומה. אלא כוונת הכתוב שמכיון ששם ישראל מונח 'על' ה' בתפילין של ראשו כביכול, ואילו המסית רצה לבטלנו ממצות 'שמע ישראל.. ה' אחד' הכתובה בתפילין שלנו, הרי שבזה ביקש שגם הקב"ה ידיח אותנו 'מעל' ראשו כביכול, כנגד מה שאנו הסרנו את התפילין שלנו.

לפי"ז יש לפרש, אמר רבי שבתי זצ"ל, שלאחר חטא העגל ביקש משה לדעת האם עדיין התפילין של הקב"ה עליו, ולא הסיר אותם 'מעל' ה' אלקיך' מחמת שפגעו בני ישראל בתפילין שלהם שכתוב בהם ה' אחד, ולכן ביקש 'הראני נא את כבודך' לראות האם התפילין עדיין על ראשו. על זה השיב לו הקב"ה 'וראית את אחורי' ודרשו חז"ל שהראה לו 'קשר של תפילין', כלומר, הראה לו שהקשר עם כלל ישראל לא נותק חלילה, ועדיין התפילין קשורות בראשו. כי גם כאשר נכשלו ישראל בחטא העגל, לא עשו כן אלא משום הסתת הערב רב, אבל בפנימיותם נשארו נאמנים באמונתם 'ה' אלקינו ה' אחד'.

סיפר לי בן אחותי הגאון רבי משה אלישיב שליט"א שהלך עם בנו לרופא ילדים, עולה חדש מברית המועצות, בגיל העמידה, שהיה נראה רחוק משמירת תורה ומצוות. וסיפר לו הרופא שהוריו היו יהודים יראי שמיים שחינכוהו למצוות, אך בעקבות המלחמה העולמית גלה למקומות רחוקים שלא היה שם שום זכר ליהדות ובמשך הזמן נשכח ממנו הכל.

לפני זמן קצר, המשיך הרופא לספר, הגיע לביקור בית אצל ילד שחלה, אבי הילד הגיש קנקן מיץ וכוסות והניח גם כיפה ואמר לרופא שגם הוא ישתה ויברך והרופא יכוון לצאת ידי הברכה וישתה. כאשר שמע זאת הרופא, הרגיש בושה גדולה וזעזוע עמוק, עד היכן התרחק מכור מחצבתו עד שצריכים להוציא ידי חובתו בברכת 'שהכל'.

מאז, סיים הרופא, הוא מגשש את דרכו איך לשוב חזרה ליהדות בשלימות. כי קשה לו הדבר מאד בגיל כזה לשנות את כל אורחותיו.

כך סיפר לי רבי משה שליט"א, ושאל לדעתי מה אפשר להשיב לאותו רופא יקר.

כתשובה סיפרתי לו מה ששמעתי מר' אברהם אקסלדור ז"ל [מאנשי החירות, סגן ראש עיריית ירושלים, שהיה מקורב מאד לאבא זצ"ל] שכאשר רצה לשוב בתשובה שלימה, בהשפעת אאמו"ר זצ"ל, היה כבר בגיל מבוגר והיה קשה לו לשנות את אורח חייו. אבי זצ"ל הסביר לו שבכל מצוה ישנן דרגות שונות, מן הקלה ביותר ועד הגבוהה והמובחרת. למשל, יהודי ירא שמיים יקנה 'תפילין' במאות דולארים עם כל ההידורים, עור אחד עם מעברתא, גסות, רצועות בלי תנאי וכו'. וכן יבקש 'ציצית' ניפוך לשמה, של וולס {=ציציות מפורסמות בהידורם ובמחירם היקר...}, שיעור חזו"א, ועוד. לעומת זאת, יהודי שקשה לו לדקדק כל כך, יכול לקנות תפילין וציצית בזול ולקיים גם בזה מצות הבורא. וכן אם קשה לו, יניחם בביתו ויתפלל ביחידות, וכשלא מוצא זמן גם לזה, יקפיד לפחות על ק"ש ותפילת שמו"ע, וישלים אח"כ השאר. וכך לאט לאט יעלה מדרגה לדרגה, ויקיים את המצוות כולם בשלימות.

אאמו"ר זצ"ל ביאר לו על פי זה את דברי הגמרא בסוכה דף נב שלעתיד לבא מביאו הקדוש ברוך הוא ליצר הרע ושוחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים, צדיקים נדמה להם כהר גבוה, ורשעים נדמה להם כחוט השערה. הללו בוכין, והללו בוכין. צדיקים בוכין ואומרים: היאך יכולנו לכבוש הר גבוה כזה! ורשעים בוכין ואומרים: היאך לא יכולנו לכבוש את חוט השערה הזה! ואף הקדוש ברוך הוא תמה עמהם, שנאמר כה אמר ה' צבאות כי יפלא בעיני שארית העם הזה בימים ההם גם בעיני יפלא.

וביאר אאמו"ר זצ"ל שבשביל שלא להיות רשע די לכבוש חוט השערה ואילו בשביל להיות צדיק צריך לכבוש הר גבוה, כלומר, שגם האדם המתקשה לקיים המצוות לכל הידורם ופרטיהם, מ"מ בשביל לצאת ידי שורת הדין בצמצום שלא להחשב רשע חלילה, אין זה אלא כחוט השערה ממש, אבל מי שרוצה לקיים המצוות בשלמות ובהידור זהו עבודה נשגבה של כיבוש הר גבוה. על כן הצדיקים בוכים 'איך עלינו על הר גבוה כזה', ואילו הרשעים בוכים 'איך לא יכולנו לכל הפחות לכבוש את חוט השערה הזה'. ובזה פנה אאמו"ר אל ר' אברהם ואמר לו: הן אמת שלעת עתה רפו ידיך מלעלות בהר ה', ולקיים כל המצוות בדקדוק כדרך היראים, אך מ"מ כדי לצאת מכלל רשע, די בכמה עניינים קלים מאד וכבר הרווחת רווח עצום ונצחי. ומזה נתחזק ר' אברהם להתחיל להתקרב אל ה' עד אשר חזר בתשובה שלימה.

וסיפר לי ר' משה פרוש ז"ל, שהיה ג"כ סגן ר"ע ירושלים יחד עם ר' אברהם אקסלרוד, והיו נוסעים לעתים קרובות יחדיו לתל אביב ולמקומות אחרים, שכל משך הנסיעה היה ר' אברהם יושב עם ספר התהלים שקיבל מאבי זצ"ל וקורא מתוכו מזמורים בלי הפסק.

ד.

שמעתי מאאמו"ר רבי אריה זצוק"ל פירוש נורא על הפסוק 'כה אמר ה' קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה, מאנה להינחם על בניה כי איננו, כה אמר ה' מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעולתך ושבו מארץ אויב'

ואמר אבא זצ"ל שרחל אמנו ראתה ברוח קדשה את שיבת ציון בדורות הללו, וראתה איך רבים מן השבים רחוקים לגמרי מתורה ומצוות, ופרצה בבכי תמרורים 'רחל מבכה על בניה' – מה קרה להם, 'מאנה להינחם על בניה כי איננו', אין אלו אותם הבנים שהכרתי, לא זה מה שציפיתי לראות. והקב"ה מנחם אותה ואומר לה 'מנעי קולך מבכי.. כי יש שכר לפעולתך נאום ה' ושבו מארץ אויב', הם אינם אשמים כ"כ כי 'שבו מארץ אויב' הגלות המר בארץ אויביהם הזיק גם לנשמתם ולרוחניותם, האוייבים פיתו והסיתו אותם להשכלה וכפירה, אך אל תבכי כי 'יש תקוה לאחריתך נאום ה' ושבו בנים לגבולם', גבולם – אשר גבלו ראשונים, ישובו לדרך אבותיהם ולמקור מחצבתם וישובו בתשובה שלמה.

וזה כמו שביארנו שכלל ישראל נשאר בליבו נאמן לה' ולתורתו, רק הפיתויים 'מארץ אויב' הם אלו שהרחיקו אותם מדרך התורה, ולכך ברגעי התעוררות כמו בשעת נעילה או לאחר פטירת רבי זירא, מתעוררים גם הרחוקים לשוב בתשובה.

וכבר סיפרנו (הובא בגליון --) על אחד מאסירי הלח"י שלאחר שניצל מן הגרדום השפיע עליו אבא זצ"ל לשוב בתשובה שלימה, אך עם הזמן נשתכחה ממנו החלטתו הטובה וחזר לדרך הרחוקה, אך כאשר נסתלק אבא ביום המר ט' ניסן תשכ"ט התעורר אצלו הבטחתו לאאמו"ר והחלטתו הטובה, וחזר לגמרי לדרך התורה והקים בית נאמן לה' ולתורתו.

= א"ה, גב'... היא בתו של יוסף מנקס ז"ל מפעילי הלח"י ומחתרת צריפין, שהיה מקורב לעטרת ראשנו רבי אריה זצ"ל, [בעת שבתו בכלא על חלקו בפרשת קסטנר, היה רבי אריה שולח לאשתו וילדיו מכתבי עידוד וחיזוק], ולאחר שנים זכתה לשוב בתשובה והקימה משפחה נאמנה ומפוארת, מפארי קהילת 'רכסים'.

סיפרה לי הרבנית הנ"ל שבכל פעם שהוריה התווכחו עמה על דרכה החדשה, וחששה שהויכוח יתעצם מדי, היתה שולפת את ה'קלף המנצח' שאחריו לא היה תשובה ומענה – הלא רבי אריה גם כן היה חרדי בכל אורחותיו.. הוא אמנם קירב אתכם אבל הוא עצמו היה חרדי.. אני הולכת איפוא בדרכו של רבי אריה...

כאשר הייתה טוענת כך, מיד היו הוריה משתתקים ביראת כבוד.. כאומרים, אכן 'טענה שאין עליה תשובה'..

בעת זקנותו, כאשר התגורר ר' יוסף אצל בתו הנ"ל, זכה גם הוא לשוב בתשובה ולהניח תפילין בכל יום. תנצב"ה. //

[= בהקשר לאכזבה על שלטון הרחוקים לאחר שיבתנו לארצנו, שהזכיר רבי אריה בפירושו, יש בנותן טעם להביא ממכתבו של חתנו **הגאון רבי אליעזר פלצינסקי זצ"ל** במכתבו אל גיסו הגר"י זצ"ל, ערב ראש השנה תשכ"ט:

"... כלולות בתי תחי' נערך בסייעתא דשמיא בהשתתפות גדולה של מכרים וידידים, מלבד חברי בשיבת חפץ חיים עם רבם בראש שבאו ועשו רושם רב. לעת עתה הם באו [לארץ ישראל] לשנה אבל כבר התחילו בתכנית להשתקע, גם הממשלה תומכת בהם הרבה, והקצו להם ממזרח ירושלים מגרשים נרחבים לבניית ישיבת קבע..

והנה לעינינו מוקמים והולכים כל ישיבות חו"ל מכל קצוי תבל ומתקיים ומתגשם מאמרו של ר' אליעזר הקפר עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שיקבעו בארץ, והנה נתאספו ממזרח וממערב מצפון ומים, כולם נקבצו באו יחדיו, **רק השלטון עדיין בידי רחוקים וצמיחת מלכות בית דוד עדיין נעלם**.

וראיתי מדרש נפלא הובא ברש"י תהלים ע' על הכתוב לדוד להזכיר משל למי שכעס על צאנו והחריב את הדיר והוציא את הצאן והרועה, לימים החזיר את הצאן ובנה את הדיר **ואת הרועה לא הזכיר**. כך למעלה מן הענין נאמר כי אלקים יושיע ציון ויבנה ערי יהודה וישבו שם כל' והרועה לא הזכיר, לכך אמר לדוד להזכיר ה' להצילני, ע"ש. **הנה נתקיימו הדברים**.

ויהא רעוא שיחיש עת פדיון ומהרה יגלה משיח בן דוד ויבנה בית מקדשנו במהרה בימינו...]

א"ה, מכאן אני כותב בקצרה ובחיפזון, רק את עיקר הנקודות שדיבר עליהם סבא זצ"ל

ה.

בתחילת פרשת התשובה כתוב 'והיה כי יבואו אליך כל הדברים האלה הברכה והקללה והשבות אל לבבך.. ושבתי עד ה' אלקיך ושמעת בקולו', וכבר תמה האור החיים הקדוש, שהיה ראוי לכתוב והיה כי תבוא אליך 'הקללה', אבל 'הברכה' לכאורה אין היא מעוררת לשוב אל ה', ולמה כתוב 'כי יבואו אליך הברכה והקללה'.

והביאור הוא, שאנו רגילים לעשות תשובה בעיקר מתוך פחד מן 'הקללה', השלילה שבחטאים והפחד מהעונשים וכדומה, אבל מלמדת אותנו התורה **שהעיקר צריך להיות מתוך התשובה והכמיהה ל'ברכה'**, לעונג הצרוף שיש בקיום מצוות ה', ובאושר הגדול שהוא מנת חלקו של עובד ה'.

לכן אמרה תורה 'והיה כי יבואו אליך הברכה והקללה', היינו כאשר תתבונן כמה גרוע ורע לעבור על מצוות ה', ומאידיך תשים אל ליבך כמה ברכה ותועלת תיגדל לך בשוכך אל ה' – זה יביא אותך לשוב אל ה' בכל לבבך. אבל אם תתבונן רק בפחד ובאימה מן העבירות והעונשים, לא תוכל לשוב בתשובה שלימה וקבועה.

בזה מבארים מה שאמר רבי יוחנן בן זכאי לתלמידיו קודם פטירתו שהוא בוכה מפני שיש 'שני דרכים לפניו' לגן עדן ולגהינם ואינו יודע באיזו מהן מוליכין אותו.. ולכאורה למה היה צריך להזכיר את הדרך לגן עדן, והיה לו לומר בקיצור שדרך לגהינם פתוחה לפניו ואינו יודע אם יוליכו אותו בה.

והביאור, שעיקר חששו של ריב"ז לא היה מן הדרך לגהינום, אלא ממה שיפסיד את הדרך לגן-עדן! על זה עיקר בכייתו! כי עובד ה' באמת יודע **שהפסד גן עדן כואב פי כמה וכמה מיסורי הגהינום**. והראיה לזה, אומר רבי יצחק בלאזר בכוכבי אור, שעדיף לאדם לעבור כמה וכמה שנים יסורי גהינום על מנת להיכנס אחר כך לגן עדן... הרי שבשביל שלא להפסיד את גן העדן שווה וכדאי לעבור יסורי גהינום שנים ארוכות..

אנו מתבוננים הרבה כמה עלינו לברוח מן העבירות, אבל איננו מתבוננים דיינו כמה כדאי לנו לרוץ אל המצוות, **כמה התשובה מתוקה ונעימה!** הרי אמרו חז"ל ששעה אחת בעולם הבא טובה יותר מכל תענוגי עוה"ז, וביארו בעלי המוסר הכוונה שאם ניקח את כל התענוגים שמתענג אדם בכל ימי חייו בעולם הזה ונתמצת אותם בשעה אחת לא יגיע להנאת שעה אחת בעוה"ב! ואפילו הכי אמרו חז"ל שטובה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעוה"ז מכל חיי העולם הבא! הרי לנו כמה נעימה ומתוקה ונפלאה שעה אחת של תשובה! זהו בלבד צריך להמריץ אותנו אל התשובה!

כבר כתב הרמ"א שמי שאינו מאמין בכוחו של יום הכפורים לכפר עליו אינו מכפר עליו, כי בשביל להיות שייכים לתשובה וכפרה עלינו להכיר את הכוח הנפלא של התשובה. עלינו להאמין שבמוצאי יום הכפורים אנו נבראים מחדש, זכים וטהורים כמלאכי מרום. אם נזכור זאת, נשתוקק מאד להגיע לזה.

= א"ה, מתוך אמונתו הטהורה של **עטרת ראשנו רבי אריה צוק"ל** בכוחה העצום של טהרת יום הכפורים, היה נוהג (כפי שקיבל מרבו --) לקבץ במוצאי יוה"כ פ' יחדיו ג' יהודים שישבו בבית דין, ויברכו את הנזקקים לישועה. שכן המעלה של יהודי במוצאי יוה"כ פ' היא כל כך נשגבה עד שמגיע לדרגת 'בעל מופת' שבכוחו לבטל בפיו גזירות קשות, בבחינת כשם שמברכים בבית דין למטה כך יברכו בבית דין של מעלה!..

סבא רש"ש צ"ל המשיך אחריו במנהג נשגב זה, ובמשך שנים לאחר תפילתו אצל **גיסו מרנא הגריש"א זי"ע** היו מתיישבים למושב בית דין, הגריש"א וסבא [כמדומה שהשלישי היה רבי אברהם אלישיב זצ"ל], והיה מברכים את הזקוקים לישועה..

לפני שש שנים, הפסיק סבא להגיע לתפילות יוה"כ פ' אצל הגריש"א, וזכיתי להתפלל עמו בביהכנ"ס 'אהבת תורה'. לאחר תפילת מוצאי יוה"כ פ', אסף סבא עוד ג' אנשים הזקוקים לישועה, בתוכם אני הקטן שציפיתי שנים ארוכות לזש"ק, ובכל פעם בירכו שלושה מתוכם את הרביעי ל'בית דין של מטה'.. ואכן באותה שנה נפקדו בדבר ישועה ורחמים, וכן האחרים (שציפו לנישואי ילדיהם המתבגרים) נושעו באותה שנה..

כמה גדול כוחו של יום הכפורים!

אשריכם ישראל, מי מטהר אתכם, אביכם שבשמים. //

1.

אנו אומרים בסליחות 'לא בחסד ולא כמעשים באנו לפניך, כדלים וכרשים דפקנו דלתיך.. נא אל תשיבנו ריקם מלפניך', משמע שהעובדה שאיננו באים בחסד ובמעשים היא סיבה וכוח לבקש 'אל תשיבנו ריקם לפניך', וזה צריך ביאור, הרי לכאול אדרבה אילו היינו באים בחסד ובמעשים יותר היה לנו זכות שלא ישיבנו ריקם.

ושמעתי מאאמורי צוק"ל לבאר, שיש חילוק בין דפיקות העני על הדלת לבין דפיקות העשיר. כאשר עשיר דופק על הדלת, אם לא עונים לו מייד הוא דופק עוד יותר חזק.. שכן הוא בטוח בעצמו ובדרכו. אבל עני מגיע בהיסוס לדפוק על הדלת, ואם לא עונים לו לאחר הדפיקה הראשונה, הוא מאבד עוד יותר את בטחונו ודופק עוד יותר חלש.. ואם גם לזאת לא יענוהו הוא נרתע לאחוריו והולך לדרכו במפח נפש.. כך אנו אומרים להקב"ה, איננו דופקים כעשירים בעלי מעשים וחסד, אלו – אף אם לא תענה להם מייד, ימשיכו לדפוק ולהתחנן עד שתענה לתפילתם, כי הם בטוחים בזכויותיהם. אבל אנו – כדלים וכרשים דפקנו דלתיך, בהיסוס ובחשש, איננו כלל בטוחים בעצמנו, **ואם לא תקבל אותנו מייד ייחלשו הדפיקות עוד ועוד, עד שנתייאש במפח נפש..** ולכן, אבינו הרחמן, אל תשיבנו ריקם מלפניך!

זוהי הסכנה הגדולה שיש למי שאינו בטוח בכוח התשובה העצום, ובעונג והאושר הגדול שיש בה, כי אז הוא נופל מהר לזרועות הייאוש. מי שמעריך כל שעה של תשובה ומעשים טובים, אינו מתוסכל כ"כ מכך שהרבה פעמים יפול צדיק וקם, וכמה פעמים שב בתשובה ושב לסורו, כי מה אכפת לו – הלא כל שעה של תשובה היא רוח גדול ועונג עצום שאין לשער.. אבל מי שאצלו התשובה אינה אלא מפלט מן העונש והפחד, הרי אם אינו מחזיק בתשובה לאורך זמן הוא מתייאש לגמרי הימנה..

באופן אחר שמעתי לבאר בשם המגיד מדובנא, משל לעני שהכין לעצמו בגדים נאים לחתונת בנו, כמה ימים קודם החתונה נגנבו בגדיו שהשקיע בהם את ממונו המועט, נכמרו רחמיו של מחותנו העשיר ושלח אליו את החייט הפרטי שלו על מנת שיתפור לו חליפות בגדים חדשות.. אמר אותו עני – הנה הרווחתי מן הגניבה, שכן אילו הייתי בא לחתונה בבגדים שלי, היו אלו בגדים פשוטים מאד כפי יכולתי, אבל עתה שלא היו לי כלל בגדים – קיבלתי ממחותני בגדים מפוארים כפי יכולתו שלו..

כך אנו אומרים – אילו היינו באים לקב"ה עם זכויות משלנו, חסד ומעשים, לא היו אלו זכויות בשלימות כראוי, שכן אי אפשר כמעט שנקיים את המצוות בשלימות המעשה והמחשבה וטהרת הלב וכו'. היו אלו 'בגדים פשוטים'.

אבל מכיון שאנו כדלים וכרשים, מלאים עבירות, ערומים לגמרי, אזי כאשר אנו שבים ודופקים בתשובה נעשים הזדונות לזכויות, וזכויות הללו – לא 'משלנו' הם, אלא הקב"ה בעצמו מלבישנו בהם ברוב חסדו וטוב, ואם כן הרי הם בהכרח זכויות מושלמות, מזהירות ומאירות!! זהו שאנו אומרים – כיון שכדלים וכרשים דפקנו דלתיך, הרי דוקא משום כך נחשבים הננו כבעלי זכויות גדולים מאד, ולפיכך 'מלפניך מלכנו ריקם אל תשיבנו'.

= כעין זה שמעתי פעם מגיסי הגרי"ש אלישיב זצוק"ל על אדמו"ר אחד שהיה מקפיד מאד על טבילה לפני התפילה, והנה פעם אחת הגיע לעיירה אחת שלא היה בה מקווה, מקורבי האדמו"ר ציפו לראותו מצטער ומתייסר מכך שנאלץ להתפלל בלא מקווה, והנה לתדהמתם היה האדמו"ר שמח ועולץ, לשאלתם – לשמחה מה זו עושה, השיב האדמו"ר – הנה בכל יום כאשר אני טובל אני משתדל מאד לכיון כל פרטי הכוונות הנסתרות כראוי.. ומי יודע אם אני מצליח בכך.. אכן היום כאשר אני אנוס הרי 'נאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה', ואותו 'כאילו עשאה' הוא לבטח כאילו עשאה - עם כל הכוונות הנכונות והראויות ביותר, נמצא אם כן – שדוקא היום קיימתי הטבילה באופן המעולה ביותר...

הרי שדוקא כאשר המצוה אינה 'משלנו' אלא 'משל הקב"ה', הרי היא מאירה ושלימה שבעתיים...

1.

מפורסמים דברי הגר"י בלאזר בכוכבי אור שהטעם שהבינונים אינם נחתמים לחיים אלא אם כן עשו תשובה בעשי"ת, ולא מועיל שיוסיפו זכויות רבות בעשי"ת, משום שהחטא בהימנעות מן התשובה הוא יותר גדול מכל הזכויות שבעולם שיוכל להוסיף בעשי"ת.. ולפום ריהטא הדברים מחודשים, איך יתכן שמה שלא סילק חטא אחד ממנו חמור יותר מכל הזכויות שבעולם..

אכן עלינו להבין, שהתשובה אינה רק שלילת ה'קללה' אלא היא גם ובעיקר 'ברכה' לעצמה, יש לה כוח עצום של טהרה וכפרה, שמעלה את האדם עד כסא הכבוד.. אם כן נבין היטיב שכאשר אדם מוותר על כזה כוח עצום, הרי ההפסד שלו גדול פי כמה וכמה מאשר מה שימנע מהוספת זכויות ומעשים טובים.

בשולי הדברים:

דברי תורה הללו, שלימדני סבא זצ"ל על מעלת התשובה (ורק חלקם הספקתי לכתוב בגליון זה), חביבים עלי ביותר.
ולמה? משום שלימדני אותם לאחר חג הסוכות...

ומעשה שהיה כך היה – בשנה שעברה, לאחר חג הסוכות, הגעתי ללמוד עם סבא זצ"ל. הוא היה חלש מאד, והסדר היה שאני קורא לפניו מתוך הדפים שלו, שסידר ומיין תלמידו חביבו רבי מרדכי דימנטמן שליט"א, והוא מוסיף ומשלים, מפרש ומבאר.
באותו יום, חיפשתי הקלסר שסידר רבי מרדכי ולא מצאתי.. 'הפכתי את המדפים' ולא מצאתי.. סבא היה דאוג מאד – מה יהיה.. איך נלמד..

לפתע הבזיק לי רעיון קונדסי – על המדף היו מונחים הדפים על ר"ה ויוהכ"פ, נטלתי אותם, והתחלתי לקרוא בהם בקול רם.. התחלתי במאמרו הארוך של הכוכבי אור על 'בני מרון'.. ואח"כ בדברי היערות דבש על 'שאלו לחכמה נפש החוטאת מה דינה'.. וכן הלאה והלאה..
עיני סבא הוארו בשמחה של תורה, והוא השלים וחזר, ביאר והוסיף.. הכל בשמחה והתלהבות.. עד שהתחלתי לחשוש שמא מתוך חולשתו נתבלבל וחושב שאנו עדיין ב'ימים הנוראים'..
כדי לבדוק הדבר, מלמלתי כאילו לעצמי – בעוד כמה זמן ראש השנה? וסבא מייד השיב בחיוך 'עוד פחות משנה.. צריך כבר להתכונן...'

לבסוף אמנם לא זכינו להיות עם סבא ביום כפורים זה, אך בוודאי כוונתו הייתה לעורר אותי להתכונן כבר אז לימים הנוראים הבעל"ט..

סיפור זה למדני לקח גדול, כמה יש לאהוב להגות בפניני התורה הקדושה, אף אם אין הדברים 'שייכים' לאותה שעה..